

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Petri Petiti Philosophi & Doctoris Medici, Miscellaneorum Observationum Libri quatuor

Petit, Pierre

Trajecti ad Rhenum, 1682

Cap. XVI. Quid sint decani; quid sacrae decanis herbae apud Pamphilum?

urn:nbn:de:hbz:466:1-13245

CAPUT XVI.

Quid sint decani; quid sacræ decanis herbæ apud Pamphilum?

IN eodem libro sexto *de Simpl. Medicamentorum facultatibus* meminit Galenus ex eodem Pamphilo, Decanorum, & dæmonum quibus nonnullas herbas magi assignarent: tanquam iis naturæ quodam symbolo aptas, ideoque consecratas. Quod quid sit, nosse, si non penitus necessarium medico ad morbos curandos, certe conveniens est, ei qui se in eorum medicorum numero haberi velit, quos Græci *χαρίεντας* vocant. Galeni verba hæc sunt: *Εἰ δὲ ἄρα καὶ δέοισι τῆς βίβλις, τίς οὐτως ἀθλιος, ὡς παρελθὼν τὰ Διοσκορίδου καὶ Νίγρης, καὶ Ἡρακλείδου, καὶ Κρατέως καὶ ἄλλων μυρίων ἐν τῇ τέχνῃ καταγεγραμένων, βιβλία γραμματικὰ γράσονται (Παμφίλος) ἐπωδαίαι καὶ μεταμορφώσεις, καὶ δεκανῶν καὶ δαιμόνων ἱερῶς βολανῶν ἀνάσχοιτ' αὐτ. i.* Verum enimvero, si omnino libris est opus, quis adeo miser est, ut præteritis scriptis Dioscoridis, Nigri, Heracliti, Crateua & aliorum innumerorum, qui in arte ipsa consenuerunt, libros Grammaticos scribentis incantationes, transformationes, & decanorum dæmonumque sacras herbas æquo animo ferat? Quibus verbis Galenus ineptas anilesque quorundam superstitiones, cum in legendis herbis, tum in elegendis, atque originibus declarandis notat. Ac ἐπωδαίαι quidem quid sint, notum est; ita enim vocabant verborum formulas, quibus morbos curabant. Porro & solennes in herbis legendis preces adhiberi solitas, refert Theophrastus libro & capite nono *historiæ Plantarum*; quas quidem non plane improbat; verum alia ibidem vanæ observationis: *Τὸ δὲ ἐπευχόμενον τέμνειν,*

ἔδεν ἴσως ἄτοπον, ἀλλ' εἴ τι ἄλλο προστιθέασιν, οἷον τὸ πά-
 νακες τὸ ἄσκληπίειον καλέμενον τέμνοντες, ἀντεμβάλλειν τῇ γῆ
 πανκαρπίαν μελίξταν· ὅταν δὲ τὴν ξίριν, τριμήνης μελίξτας
 ἀντεμβάλλειν μιδόν· τέμνειν ἢ ἀμφήκει ξίφει περιγράψαντα
 εἰς τρεῖς. καὶ ὅτι ἀν' πρῶτον τμηθῆ, μελέωρον ἔχειν. εἴθ' οὕτω
 ἕτερον τέμνειν, καὶ ἄλλα ἢ τοιαῦτα πλείω. i. *Precari autem
 in secando haud quaquam absurdum fortasse sit: sed quæ ad-
 dunt, absurda potius dixeris. Panaces enim Asclepium effodien-
 tes, e vario frugum genere placentam Terræ inficere: cum
 vero xirim, trimestres hujusmodi placentas pariter inferre in
 mercedem, tum acuto utrinque gladio ter circumscribentes suc-
 cidere. tum quod primum inciderint, sublime tenere: alterum
 deinde refecare, ac ejusmodi alia plura præcipiunt.* Hæc in-
 quam & alia ibi id genus superstitiosa Theophrastus, ut par
 est, explodit. Addit Galenus μελαμορφώσεις, quod inter-
 pretatione non eget, cum nemo non fabulis hominum in
 herbas & arbores mutatorum, aures imbutas ex Ovidio &
 aliis Poëtis habeat. Quos autem ibidem decanos intelligat
 Galenus, non adeo promptum dicere. Conatus est qui-
 dem Jo. Langius in epistolis id explicare, sed quæ affert,
 ἑδὲν πρὸς Διόνυσον, immo plane falsa. Erant, (inquit) de-
 cana sacrificia, in quibus ex voto decima pars prædæ Pythio Apol-
 lini consecrabatur. In ora autem libri Suidam citat in verbo
 δεκαλέειν. præterea nihil. At multis modis virille bonus
 hallucinatur. Primum hæc sacra non dicebantur δεκανά,
 sed δεκάτη, decima: & qui prædæ aut bonorum δεκάτην
 consecrabant, δεκαλέειν; hoc est Plutarcho interprete ἡ ἑ-
 σίας δεκάτῳ ἀποθύνειν, Latinis, decimam consecrare dice-
 bantur. Ἀποθύων ἢ ἡ ἑσίας ἀπάσης ὁ Σύλλας τῷ Ἡρακλεῖ δε-
 κάτην, ἑσιάσεις ἐποιεῖτο. &c. Ita Plutarchus in Sylla. Sed
 & M. Tullius in 3. de Nat. Deorum: Neque Herculi quis-
 quam decumam vovit unquam, si sapiens factus esset. Præter-
 ea, cum Galenus δεκανῶν ἱεράς ἑοσίανος dicat, si decana ibi
 sacrificia sunt, sequitur sacrificiis ipsis sacras esse herbas,
 quod

quod ridiculum est. Postremo, non δεκανὰ in neutro, sed δεκανοὶ dicuntur. Sed *Langium* mittamus. Δεκανοὶ, vox est Astrologorum; translata a Romanorum castris: cuiusque enim contubernii, quod decem militum erat, unus qui reliquis præerat, *decanus* vocabatur. Ita *Scaliger* de origine hujus vocis, de qua tamen videndus *Salmasius* in diatriba *de Annis climactericis*. Sunt autem *Decani* astrologis, qui singulis *Zodiaci* decuriis præfunt. Nota est *Zodiaci* divisio apud eos, in duodecim partes, quas ζώδια & δωδεκαμήτρια appellant: quarum singulas rursus in triginta subdividunt particulas, hoc est tres decurias: unicuique autem per totum *Zodiacum* decuriæ *decanum*, hoc est, *Damonem* quendam præficiabant: *Porphyrri*, vel potius *Antiochi* (hic enim ejus operis auctor) in *introductione* ad *Ptolemai ἀποτελέσματα*, verba ad hanc rem pertinentia adscribere placet: Τῶ ζωδιακῶ κύκλῳ εἰς δωδεκαμήτρια τετμηθεὶς, τὰ ἑξῆς, εἰς ἑξ. ζώδια, ἕτερα τμήματα λς. ὑπέθετο οἱ παλαιοί. οὗς τινες ἐκάλεσαν δεκανῶς. καὶ τῆς ἐμέρισαν κατὰ ζώδιον δέκα μοιρῶν ἀρχεῖν. Vide eundem *Porphyrum* in epistola ad *Anebonem*. Ex Recentioribus: *Scaligerum*, in comment. ad *Manilium*; & *Salmasium* citata diatriba *de annis climactericis*, ubi de *Decanis* ea disserit, quæ curiosissimi cujusque sitim explere possint. Idem *Galenus* eodem loco Ἀσκληπιάδης τάνιτρον citat. Interpretes iisdem literis *Tanitrum* reddunt: monstrum vocabuli. veram lectionem conjicio esse πανίατρον; quasi dicas, *Medicina universitatem*. Quo nomine *Asclepiades* iste suum librum proscripserat. colligo ex iis quæ præcedunt verbis: Καί μοι δοκεῖ τελεώτατα πάντων ἔτθ (Διοσκορίδης) τὴν περὶ τῆς ὕλης τῶν φαρμάκων πραγματείαν ποιήσασθαι. πολλὰ μὲν γὰρ καὶ τοῖς ἐμπροσθεν ὑπὲρ ἀνθρώπων γέγραπται καλῶς, ἀλλ' ὑπὲρ ἀπάντων ἔτι οὐδενὶ, πλὴν εἰ τάνιτρον τις ἐπαινέει τῷ Ἀσκληπιάδου. i. Et mihi quidem videtur omnium perfectissime hic (*Dioscorides*) de medicamentorum materia commentatus. Et si

enim de his multa ab iis qui eum precesserunt, bene scripta existant: a nullo tamen sic de omnibus, nisi quis Aselepiadis Taurum laudet. Ita igitur ut dixi, legendum cenfeo.

CAPUT XVIII.

Risus acceptio multiplex. varia de hoc auctorum loca animadversa & explicata.

Quid sit proprie *ridere*; quid *risus*, nemo ignorare potest, cui non sit homo ignoratus, qui non ipse sibi. Quippe hominis proprium τὸ γελαστικόν apud philosophos. Cum autem eundem longe diversis rebus Græci & Latini auctores attribuunt, atque ad res etiam inanimatas vel homine superiores transferunt, quid ibi *risus* nomine intelligi debeat, non perinde omnibus promptum, obviumque esse arbitror. Horum quædam hic attingere visum est. Primum *ridere* dicitur, quicquid jucunda specie sensus animi velle oblectat; quo pacto, prata, hortos *ridere* dicimus. Etiam de odorum fragrantia usurpat *Catullus* in *Epithalamio*:

Advenit Chiron portans silvestria dona.

Nam quoscumque ferunt campi, quos Thessala magnis

Montibus ora creat, quos propter fluminis undas

Aura parit flores tepidi sæcunda Favoni,

Hos indistinctis plexas tulit ipse corollis,

Queis permulsa domus jucundo risit odore.

Occasio translationis, quia, ut risus in homine lætitiæ est signum & soboles: sic species illa terræ variis floribus, tanquam gemmis distinctæ & micantis, argumentum est & fecunditatis in ipsa, & vigoris in stirpium naturis, quæ earum

rum